

**Een verkennend archeologisch
inventariserend veldonderzoek door
middel van boringen aan de Oude Wal 4
te Zevenaar (Gld)**

A.J. Wullink

ARC-Rapporten 2009-32

Geldermalsen
25 maart 2009
ISSN 1574-6887

Colofon

Een verkennend archeologisch inventariserend veldonderzoek door
middel van boringen aan de Oude Wal 4 te Zevenaar (Gld)

ARC-Rapporten 2009-32
ARC-Projectcode 2009/129

Tekst
A.J. Wullink
Afbeeldingen
A.J. Wullink
Redactie
N. van Malssen

Versie 1.1, 25 maart 2009

Autorisatie — A. Ufkes

Uitgegeven door
ARC bv
Postbus 41018
9701 CA Groningen

ISSN 1574-6887

Een recente lijst van de ARC-Rapporten is te vinden op www.arcbv.nl

---

Projectgegevens

Projectnaam	Zevenaar, Oude Wal
Projectcode	2009/129
Archisnummer	34037
Projectleider	drs. A.J. Wullink
Contact	0345-620101, a.j.wullink@arcbv.nl
Opdrachtgever	Econsultancy BV, ir. E.M. ten Broeke
Contact	0314-365150, tenbroeke@econsultancy.nl
Bevoegd gezag	Gemeente Zevenaar, mw. A. Wolters
Contact	0316-595111
Deskundige namens bevoegd gezag	drs. M. Defilet, stadsarcheoloog Arnhem
Contact	026-3773042, martijn.defilet@arnhem.nl

Locatiegegevens

Toponiem	Oude Wal 4
Plaats	Zevenaar
Gemeente	Zevenaar
Provincie	Gelderland
Kaartblad	40E
RD-coördinaten	NW: 202.120/437.775 NO: 202.160/437.775 ZO: 202.165/437.735 ZW: 202.120/437.735
Oppervlakte	1.250 m ²

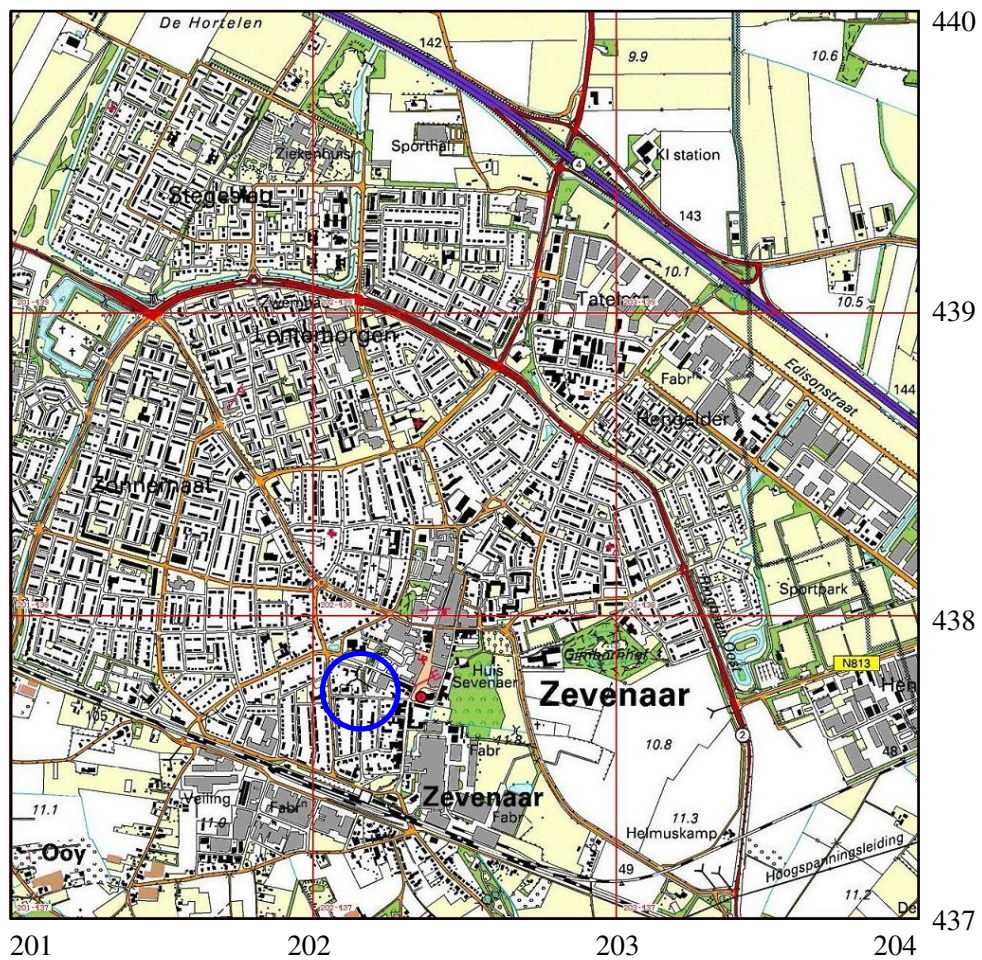

Beschrijving onderzoekslocatie

Geologie	Formatie van Echteld op Formatie van Kreftenheye of Boxtel
Geomorfologie	Bebouwd, rivieroeverwal
Bodem	Bebouwd, ooi- of poldervaaggrond
Historische situatie	Bebouwd tussen 1957 en 1966, hiervoor akkerland
Archeologische verwachting	Middelhoge trefkans op archeologica vanaf Late Middeleeuwen

---

Afbeelding 1 Topografische kaart van de onderzoekslocatie en omgeving (omcirkeld), voorzien van RD-coördinaten. Bron: Topografische Dienst Nederland.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

In opdracht van Econsultancy uit Doetinchem heeft Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) een verkennend archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van boringen uitgevoerd aan de Oude Wal 4 te Zevenaar (afb. 1). Aanleiding tot dit onderzoek vormt de voorgenomen herontwikkeling van de locatie. Op de locatie is momenteel een woning aanwezig die zal worden gesloopt, waarna een nieuwe woning met praktijkruimte zal worden gerealiseerd. Ook wordt er een parkeerplaats aangelegd. Ter plaatse van de nieuwbouw wordt de bodem tot circa 1 m –mv afgegraven. Hierbij worden mogelijk archeologische waarden bedreigd. Conform de Wet op de archeologische monumentenzorg¹ dient het plangebied eerst te worden onderzocht op de aanwezigheid van archeologische waarden. Het veldwerk is uitgevoerd op 12 maart 2009 door drs. A.J. Wullink van ARC bv en ir. E.M. ten Broeke van Econsultancy. Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform de eisen die gesteld worden in de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.1).²

1.2 Onderzoeksgeschiedenis

In februari 2009 is een bureau-onderzoek verricht door Econsultancy.³ Het archeologisch verwachtingsmodel uit het bureau-onderzoek vormt het uitgangspunt voor dit inventariserend veldonderzoek en is hieronder weergegeven.

Op grond van de verzamelde archeologische en aardwetenschappelijke informatie is de volgende gespecificeerde verwachting opgesteld:

Op basis van de landschappelijke gegevens bevindt het plangebied zich op de noordrand van de Oude Rijn-Pannerden stroomgordel. Vanaf de Middeleeuwen zullen de gevormde stroomruggen, gevormd binnen de Oude Rijn-Pannerden stroomgordel, geschikt zijn geweest voor bewoning omdat deze minder vaak overstroomden bij hoogwater. Hierdoor kunnen in het plangebied archeologische resten voorkomen uit de Late-Middeleeuwen en de Nieuw Tijd in de top van de stroomgordel/rivieroeverafzettingen. De archeologische laag bestaat uit een vermenging van voornamelijk kleine fragmenten aardewerk met het oorspronkelijke substraat, maar kan ook bestaan uit houtskool en bot. De meeste typen archeologische resten (bot, houtskool, aardewerk, metaal) zullen door de relatief droge en zure bodemomstandigheden slecht zijn geconserveerd. De kans op het voorkomen van resten wordt middelhoog tot hoog geacht. Het laatste vanwege de ligging van het plangebied nabij de oude kern van Zevenaar. Het complextypen en de omvang van eventuele archeologische resten kunnen niet nader worden gespecificeerd. Omdat de oeverafzettingen aan het maaiveld worden verwacht is het mogelijk dat in (recente) graaf- en bouwwerkzaamheden de top van de oeverafzettingen hebben verstoord.

¹In werking getreden op 1 september 2007.

²De inhoud van de KNA kan worden geraadpleegd op www.sikb.nl.

³Ten Broeke, E.M., 2009: *Archeologisch bureauonderzoek Oude Wal 4 te Zevenaar*, Econsultancy Rapport 09015052 (conceptversie).

Onder de stroomgordel/rivieroeverafzettingen bevinden zich zeer waarschijnlijk dekzandafzettingen. Op welke diepte en of de oorspronkelijke top van de dekzandafzettingen bewaard is gebleven of toch (deels) geërodeerd is, dient bepaald te worden tijdens het verkennend booronderzoek. Indien de oorspronkelijke top van de dekzandafzettingen bewaard zijn gebleven kunnen er archeologische resten voorkomen daterend vanaf het Laat-Paleolithicum tot en met de Bronstijd. De archeologische resten bestaan hoofdzakelijk uit aardewerk- of vuursteenstrooiingen. Organische resten en bot zullen door de natte en zuurstofloze condities goed zijn geconserveerd. Ze zijn bovendien afgedekt door recentere kleiafzettingen en waarschijnlijk buiten het bereik van moderne landbouwactiviteiten gebleven. Indien de oorspronkelijke top van de dekzandafzettingen bewaard is gebleven wordt de kans op het voorkomen van archeologische resten hoog geacht.

1.3 Doel van het inventariserend veldonderzoek

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) dient ertoe het in het bureau-onderzoek voorgestelde verwachtingsmodel te verifiëren en met veldwaarnemingen te completeren. Het IVO bestaat uit drie stappen: verkennend, karterend en waarderend. Het verkennend onderzoek richt zich op de bodemopbouw en mogelijke bodemverstoringen die de archeologische trefkans kunnen beïnvloeden. Het karterend onderzoek stelt vast of er al dan niet archeologische waarden aanwezig zijn. Het waarderend onderzoek bepaalt de waarde van de archeologische resten.

1.4 Werkwijze

Het IVO is uitgevoerd als een verkennend booronderzoek. Hiertoe zijn met behulp van een edelmanboor met een diameter van 7 cm op het onderzoeksterrein vijf boringen geplaatst tot 120 cm –mv. Deze boringen zijn, rekening houdend met de aanwezige bebouwing en verharding, verspreid over het terrein gezet om een juiste, algehele indruk van de bodemopbouw te kunnen krijgen. De boorkernen zijn zorgvuldig uitgelegd, waarbij de opeenvolgende bodemlagen precies konden worden beschreven en opgemeten. Het opgeboorde materiaal is doorzocht op de aanwezigheid van archeologische resten. Vervolgens is de bodemopbouw per boring beschreven en is er gelet op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals aardewerkfragmenten, houtskool, fosfaatvlekken, vuursteen, natuursteen, verbrand leem en bot. De boringen zijn beschreven volgens de Archeologische Standaard-beschrijvingsmethode (ASB).

2 Resultaten inventariserend veldonderzoek

De locatie van de boringen is weergegeven in afbeelding 2. De resultaten van het verkennend booronderzoek zijn opgenomen in bijlage 1. De bodemopbouw binnen de locatie is vrij uniform. In boringen 1–4 wordt onder een 30 tot 50 cm dikke, matig tot sterk siltige bouwvoor tot 60 à 100 cm –mv een geroerde, zwak tot matig siltige zandlaag met baksteen en houtskool aangetroffen. Hieronder worden zeer grove zanden aangetroffen. In boring 2 komen in dit pakket kleibandjes voor. Boring 5 wijkt af van de overige boringen. Hier wordt tot 90 cm –mv een vergraven

zwaksiltig zandpakket aangetroffen, dat eerst in een matig siltig, matig grof zandpakket overgaat en vervolgens in een zwak siltig zeer grof zandig pakket. De zeer grove zanden aan de basis zijn waarschijnlijk beddingafzettingen van de stroomgordel van Oude Rijn-Pannerden. De matig grove en matig tot sterk siltige zanden hierboven zijn oeverafzettingen van de zelfde rivier. De verrommelde laag direct onder de bouwvoor, waarin ook baksteen en houtskool is aangetroffen, is mogelijk een cultuurlaag uit de Late Middeleeuwen of Nieuwe Tijd. Afgezien van de baksteen- en houtskoolspikkels zijn geen archeologische indicatoren of vondsten aangetroffen.

3 Samenvatting en conclusie

Volgens het bureau-onderzoek van Econsultancy ligt de onderzoekslocatie op de rand van de stroomgordel van Oude Rijn-Pannerden. De stroomgordel heeft volgens de cultuurhistorische waardenkaart van Gelderland een middelhoge archeologische trefkans. Door de ouderdom van de stroomgordel heeft deze trefkans betrekking op archeologica uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd. Mogelijk zijn er, in het geval dat er alleen oeverafzettingen op de locatie worden aangetroffen, nog dekzanden in de ondergrond aanwezig. In dit geval kunnen in de top van het dekzand archeologische resten vanaf het Laat-Paleolithicum worden verwacht. De locatie ligt, getuige ook de naam, pal buiten het historisch centrum van Zevenaar. Volgens het geraadpleegde kaartmateriaal is de locatie pas na de Tweede Wereldoorlog bebouwd en was deze hiervoor in gebruik als akkerland. Tijdens het verkennend inventariserend booronderzoek zijn zoals verwacht oeverafzettingen op beddingafzettingen van de stroomgordel van Oude Rijn-Pannerden aangetroffen. De aanwezigheid van beddingafzettingen sluit de mogelijkheid van intact dekzand binnen het plangebied uit. Hierdoor kan de archeologische trefkans worden verfijnd tot de periode Late Middeleeuwen – Nieuwe Tijd. In de top van de oeverafzettingen –maar onder de bouwvoor– is een verrommelde laag met houtskool en baksteen aangetroffen. Dit is mogelijk een oude cultuurlaag. Wellicht hangt deze laag samen met de ligging van de locatie aan de voormalige stadswallen. Op basis van de situering van de locatie en de aanwezigheid van de mogelijke cultuurlaag, is het niet onwaarschijnlijk dat de onderzoekslocatie is gelegen binnen een archeologische vindplaats die samenhangt met de bewoning in de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd. De locatie kan dus niet zonder meer worden vrijgegeven.

4 Aanbeveling

Gezien de conclusie dat de locatie mogelijk is gelegen binnen een archeologische vindplaats, is vervolgonderzoek nodig om de aard van deze vindplaats vast te stellen. De huidige bebouwing in combinatie met het geringe oppervlak van de locatie maakt een proefsleuvenonderzoek vrij lastig. Geadviseerd wordt om het vervolgonderzoek uit te voeren in de vorm van een archeologische begeleiding van de sloop van ondergrondse delen van de bebouwing en het uitgraven van bouwput van de toekomstige bebouwing. Of en in welke vorm het vervolgonderzoek dient te

worden uitgevoerd, wordt vastgesteld door het bevoegd gezag, de gemeente Zevenaar.

Literatuur

Berendsen, H.J.A., 2004. *De vorming van het land*. Assen (Fysische geografie van Nederland). Vierde, geheel herziene druk.

Brandt, R.W. et al. (red.), 1992. *ARCHIS. Archeologisch Basis Register, versie 1.0*. Amersfoort.

Mulder, E.F.J. de et al., 2003. *De ondergrond van Nederland*. Groningen/Houten.

Afbeelding 2 Boorpuntenkaart. De locatie is blauw omlijnd. De nieuwbouw is rood en de parkeerplaats groen omlijnd. Door: A.J. Wullink.

Bijlage 1 Boorstaten

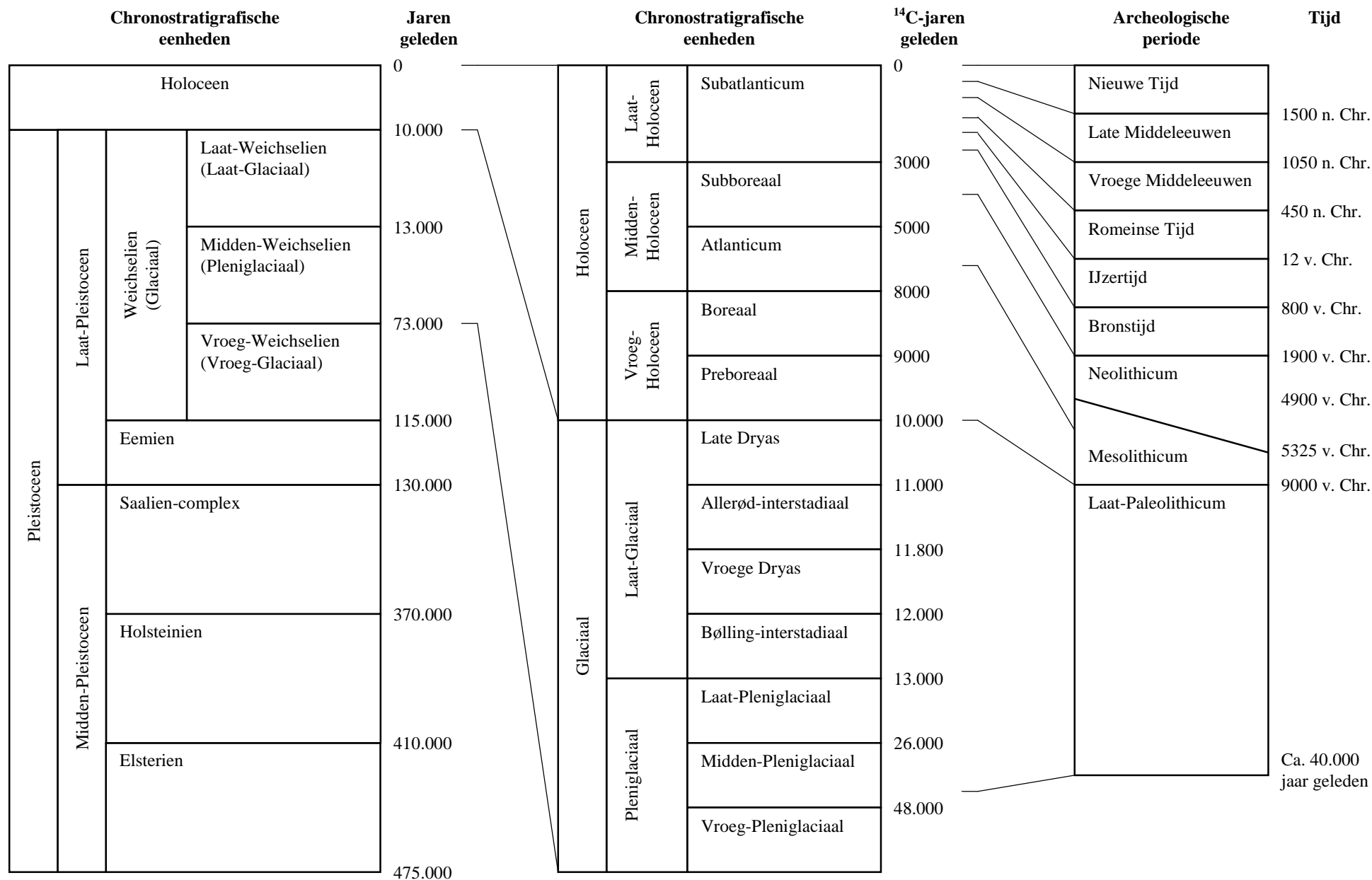
Locatiebepaling geschat, detailkaart 1:1000

De volgende afkortingen worden in de boorstaten gebruikt.

grondsoort (onderdeel lithologie)	s2	matig siltig
Z zand	s3	sterk siltig

bijmengsel (onderdeel lithologie)		
s1 zwak siltig		

boring 1		<i>Boormethode: edelmanboring.</i>		
<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>		
30 Zs2	donker bruin	scherp	<i>Zandmediaanklasse: matig grof. Bodemkundige interpretaties: bouwvoor.</i>	
100 Zs2	bruin	scherp	<i>Zandmediaanklasse: matig grof. Bodemkundige interpretaties: vergraven. Opmerkingen: fijn verdeeld houtskool, baksteen.</i>	
120 Zs1	geel	beëindigd	<i>Zandmediaanklasse: zeer grof.</i>	
boring 2		<i>Boormethode: edelmanboring.</i>		
<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>		
30 Zs3	donker bruin	scherp	<i>Zandmediaanklasse: matig grof. Bodemkundige interpretaties: bouwvoor.</i>	
60 Zs2	bruin	geleidelijk	<i>Zandmediaanklasse: matig grof. Bodemkundige interpretaties: vergraven. Opmerkingen: fijn verdeeld houtskool, baksteen.</i>	
110 Zs1	bruingeel	geleidelijk	<i>Zandmediaanklasse: matig grof. Opmerkingen: kleibandjes.</i>	
120 Zs1	geel	beëindigd	<i>Zandmediaanklasse: zeer grof.</i>	
boring 3		<i>Boormethode: edelmanboring.</i>		
<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>		
50 Zs2	donker bruin	scherp	<i>Zandmediaanklasse: matig grof. Bodemkundige interpretaties: bouwvoor. Opmerkingen: fijn verdeeld houtskool, baksteen.</i>	
70 Zs1	bruin	scherp	<i>Zandmediaanklasse: matig grof. Bodemkundige interpretaties: vergraven. Opmerkingen: baksteen.</i>	
120 Zs1	geel	beëindigd	<i>Zandmediaanklasse: zeer grof.</i>	
boring 4		<i>Boormethode: edelmanboring.</i>		
<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>		
30 Zs2	donker bruin	scherp	<i>Zandmediaanklasse: matig grof. Bodemkundige interpretaties: bouwvoor.</i>	
60 Zs2	bruin	scherp	<i>Zandmediaanklasse: matig grof. Bodemkundige interpretaties: vergraven. Opmerkingen: baksteen.</i>	
120 Zs1	geel	beëindigd	<i>Zandmediaanklasse: zeer grof.</i>	
boring 5		<i>Boormethode: edelmanboring.</i>		
<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>		
90 Zs1	bruin	scherp	<i>Vlekken: matig gevlekt, geel. Zandmediaanklasse: matig grof. Bodemkundige interpretaties: vergraven.</i>	
110 Zs2	bruin	scherp	<i>Zandmediaanklasse: matig grof.</i>	
120 Zs1	geel	beëindigd	<i>Zandmediaanklasse: zeer grof.</i>	

Bijlage 2 Een overzicht van geologische (chronostratigrafische) en archeologische periodes. Door: A.J. Wullink. Gebaseerd op: Brandt et al. 1992; De Mulder et al. 2003; Berendsen 2004.